

Signalement

H. R. Alker, K. W. Deutsch, A. H. Stoetzel (eds.), **Mathematical Approaches to Politics**, Amsterdam/New York: Elsevier Scientific Publishing Company, 1973, 470 blz.

A. de Swaan, **Coalition Theories and Cabinet Formations**, Amsterdam/New York: Elsevier Scientific Publishing Company 1973, 347 blz.

W. H. Riker & P. C. Ordeshook, **Positive Political Theory**, Englewood Cliffs: Prentice Hall 1973, 387 blz.

In de dertiger jaren onderging de economische wetenschap een fundamentele verandering. Door het opstellen van wiskundige modellen konden ingewikkelde theorieën over economische actie-reaktieprocessen in een eenvoudige vorm en vrij van logische tegenstrijdigheden worden beschreven. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van de Keynesiaanse theorie werd daardoor mogelijk gemaakt. Door deze modellen te onderzoeken met statistisch-analytische methoden konden zulke ingewikkelde theorieën ook op een groot aantal punten aan de werkelijkheid worden getoetst. Onze landgenoot J. Tinbergen verkreeg voor zijn pioniersarbeid op dit gebied de Nobel-prijs.

In de zestiger jaren zette eenzelfde revolutie zich in de politikologie door, met name in de analyse van de totstandkoming van het overheidsbeleid. De drie genoemde boekwerken, alle drie in 1973 verschenen, zijn daarvan sprekende voorbeelden. In de 'Reader' van Aker, Deutsch en Stoetzel worden verschillende wiskundig-politikologische en politikometrische methoden met behulp van *case studies* geïllustreerd. Het geheel maakt

een enigszins chaotische indruk omdat de behandelde onderwerpen variëren van de escalatie van de oorlog in Vietnam tot de politieke participatie in Brazilië, terwijl *en passant* ook nog de meting van macht en de analyse van circulariteit in de internationale betrekkingen aan de orde komen. De Swaan, een nederlandse politikoloog die eerder faam verwierf door zijn ongezouten aanvallen op het gedragswetenschappelijke karakter van de aan de Universiteit van Amsterdam beoefende politikologie presenteert een briljante gedragswetenschappelijke analyse van het gedrag van politieke partijen tijdens kabinetsformaties, waarmee hij zich aan de top van de Amsterdamse politikologie heeft weten te plaatsen. Met behulp van speltheoretische modellen formuleert hij een aantal hypothesen over mogelijke strategieën; op basis van een door R. J. Mokken ontwikkelde methode toetst hij deze hypothesen aan de realiteit in acht Europese landen en de staat Israël. Hij konkludeert onder andere dat de politieke partijen, in het bijzonder die in Nederland, niet in de eerste plaats streven naar een zo groot mogelijk aantal ministeriële portefeuilles doch veeleer naar een zo groot mogelijk beleidsvoldoening, d.w.z. naar een maximale verwezenlijking van hun beleidsvoorkeuren. Riker en Ordeshook wagen een eerste poging om de door wiskundige politikologen en politikometristen vergaarde inzichten te integreren in een algemene theorie van het politieke systeem, waarin achtereenvolgens politieke participatie, elektorale competitie, stemmingen volgens de meerderheidsregel, coalitie-

vorming, de produktie van kollektieve goederen en de inhoud van door de overheid op te stellen verordeningen aan de orde komen. Dit boek is ongetwijfeld een standaardwerk, waarin echter meer geponeerd dan getoetst wordt zodat het beschouwd moet worden als een researchprogramma voor een komende generatie.

J. v. d. D.

Joke Swiebel en Michiel Tegelaars, Nederlandse politicologische bibliografie 1972, *Acta Politica*, IX, januari 1974, blz. 101-119.

Zoals bij de eerder in dit tijdschrift gepubliceerde bibliografieën beperkt deze zich tot werk van Nederlandse auteurs over Nederlandse — soms ook algemene — onderwerpen. De publicaties zijn relevant voor politicologen, eerder dan zelf steeds politicologisch. Het betreft dit keer 248 systematisch gerubriceerde publicaties, gevolgd door een auteursregister. Van speciaal belang voor de lezers van *Beleid & Maatschappij* is de rubriek 'Planning en beleid' met 29 titels.

Karl Dietrich Bracher en Hans-Adolf Jacobson (red.), *Bibliographie zur Politik in Theorie und Praxis*, Düsseldorf: Droste Verlag 1973, 207 blz.

Een systematisch ingedeelde bibliografie van tussen juni 1969 en oktober 1972 verschenen Duitse, Angelsaksische en Franse titels, in totaal 2584 publicaties, gevolgd door een personen- en landenregister. Uiteraard ligt de nadruk op de Duitse publiciteit wat gegeven onze sterk Amerikaans gerichte oriëntatie van extra belang is. Ook bibliografieën, lexicons en tijdschriften zijn opgenomen.

Bernard C. Reimann, On the dimensions of bureaucratic structure: An empirical reappraisal, *Administrative Science Quarterly*, XVIII, december 1973, blz. 462-476.

Roger Mansfield, Bureaucracy and centralization: An examination of organizational structure, *Idem*, blz. 477-488.

Twee nieuwe bijdragen tot de discussie over het Weberiaanse bureaucratiebegrip, met de nadruk op de keuze tussen diens eendimensionale conceptie en de met name door de Aston-groep geïntroduceerde meerdimensionale opvatting van bureaucratie. Reimans analyse betreft 19 Amerikaanse productiebedrijven, en bevestigt de bruikbaarheid van de multidimensionale benadering, d.w.z. in termen van meerdere, onafhankelijk van elkaar staande structurele dimensies (centralisatie, specialisatie, formalisatie etc.). Vergelijking met soortgelijk onderzoek in andere landen (Engeland, India) wettigt het vermoeden dat bepaalde combinaties van structurele variabelen alleen effectiviteitsbevorderend zijn onder invloed van een bepaalde sociaalculturele omgeving. Mansfield bediscussieert vooral de vraag of de conventionele maar ook in de vakliteratuur wel aangetroffen opvatting hout snijdt, dat centralisering en bureaucratisering in grote organisaties positief correleren. Merkwaardig genoeg heeft Weber zelf dit nooit zo gesteld. Mansfields analyse leidt tot de conclusie dat, zó er al een verband is, dit zwak negatief moet heten; omgekeerd leidt decentralisering niet noodzakelijk tot vermindering van beheersing omdat er dan vaak strictere bureaucratische regelstelling plaats vindt.

F. van Heek, *Van hoogkapitalisme naar verzorgingsstaat: Een halve eeuw sociale verandering, 1920-1970*. Meppel: Boom 1973, 340 blz.

Deze selectie uit het werk van Van Heek uit de jaren 1935-1973 geeft een inzicht in vrijwel alle onderwerpen waarmee hij zich heeft beziggehouden. Uit het oogpunt van beleidsstudie zijn vooral van belang zijn twee lezingen over de verzorgingsstaat — vóór en ná de kritische tegenbeweging — en over het rigorisme van de Nederlandse roomskatholieken, dat, zoals Van Heek terecht opmerkt, voorheen een uiterst militante kerkpolitiek mogelijk maakte en thans tot een regelrechte gezagscrisis heeft geleid. Van Heek behoort met de Wageninger E. W. Hofstee tot de meest in beleid geïnteresseerde sociologen van de oudste generatie. Deze gerichtheid komt in veel van zijn werk naar voren, ook in deze bundel.

JvD